

також визначається їх роль як суспільних інституцій. Досліджується походження і особливості загалом, притаманні даному різновиду юридичних осіб. Сформовано авторське бачення причин та етапів розвитку законодавства про невідприємницькі юридичні особи. Піддається аналізу сучасний механізм правового регулювання невідприємницьких юридичних осіб в Україні.

Ключові слова: юридична особа, невідприємницька юридична особа, заклад, установа, громадське об'єднання, споживче товариство.

Zozuliak O. I. Legal regulation of the non- business Legal Entity : retrospective and current state

The article deals with scientific views on the retrospective of legal regulation of non- business legal entities, as well as their role. The origin, concept, meaning and general features, inherent to this kind of legal entities are investigated.

The article is devoted to the theoretical and legal analysis of issues related to the range of problems connected with development of such legal model as 'non- business legal entity'. In the scientific work the author makes an analysis of those concepts which are submitted by the leading Ukrainian scholars and concern the formation of civil-law terminology in general and that is applied to the non business -legal entities, in particular.

An analysis of the modern mechanism of legal regulation of non-business legal entity' in Ukraine is being analyzed.

It is argued that the process of formation and development of civil legislation on non-entrepreneurial legal entities has deep historical roots. On the basis of the conducted research it is possible to conditionally outline the corresponding periodization of the history of formation of non-entrepreneurial legal entities on the territory of Ukraine. At the same time, we believe that it is more expedient not to talk about specific time intervals, as it is obvious that some of them will be too large and vague, but rather from the analysis of legislation on non-entrepreneurial legal entities can identify factors that contributed to it.

Key words: legal entity, non- business legal entity, institution, consumer society, public association, fund, institution, establishment.

Зубачик Н.Б.

**ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ
ІНСТИТУТУ НАБУВАЛЬНОЇ ДАВНОСТІ
ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ
УКРАЇНИ**

УДК 347.131.222.2

Постановка проблеми. Розробка теоретичних положень про право приватної власності, що є одним із головних прав, які за-

кріплені в Конституції України, має вкрай важливе правове значення, а проблеми інституту власності, в силу істотних трансформаційних процесів у нашій державі протягом останніх років та зміною підходів у судовій практиці, посідають одне з центральних місць у науці цивільного права. Ринкові реформи у будь-якій країні неможливо уявити без вдосконалення законодавства у сфері захисту права власності, адже останнє є не тільки правовою, але й економічною категорією. Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) встановлює різні підстави набуття права власності: на основі правочинів, у порядку спадкування, на перероблену річ, на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва, на загальнодоступні дари природи, на безхазяйну річ, знахідку і т.д. При цьому, важливе місце серед таких підстав посідає інститут набувальної давності, що вперше був введений в законодавство України у зв'язку із прийняттям ЦК України 16 січня 2003 року. Окрім іншого, запровадження інституту набувальної давності в цивільне законодавство України як підстави для набуття права власності обумовлено доцільністю забезпечення правової визначеності у сфері регулювання речових відносин.

Станом на даний час розуміння набувальної давності серед вчених-цивілістів неоднозначне, а у судовій практиці відсутній однаковий підхід при застосуванні відповідних норм у ході вирішення цивільних спорів. Нез'ясованими належним чином досі залишаються, зокрема, проблеми правильного розуміння сутності необхідних умов для набуття права власності за набувальною давністю. Отже, норми цивільного законодавства України про набувальну давність потребують всебічного та глибокого аналізу.

Стан дослідження. Окремим аспектам, пов'язаним із дослідженням інституту набувальної давності, присвятили свої праці багато вчених, серед яких: Я.В. Білий, Є.В. Гузь, Л.А. Зеленська, В.М. Коссак, Н.О. Міненкова, Д.Ю. Сурай, В.І. Цікало, Я.М. Шевченко та багато інших. Поряд з цим, ЦК України набув чинності понад 15 років тому і за цей час уже склалася певна судова та правозастосовна практика, а наша держава конституційно задекларувала свій європейський вектор розвитку. Тому, питання комплексного дослідження норм, присвячених інституту набувальної давності, досі є актуальними.

Мета наукової статті полягає у здійсненні детального теоретичного аналізу окремих проблем регулювання інституту набувальної давності за цивільним законодавством України та виробленні авторської позиції щодо перспектив їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Виходячи зі змісту ст. 344 ЦК України, особа, яка добросовісно заволоділа чужим майном і продовжує відкрито, безперервно володіти нерухомим майном протягом десяти років або рухомим майном – протягом п'яти років, набуває право власності на це майно (набувальна давність), якщо інше не встановлено ЦК України, а питання набуття права власності на земельну ділянку за набувальною давністю регулюється спеціальним законом [15]. Набувальна давність як підстава виникнення права власності є складним юридичним явищем, являє собою системну сукупність юридичних фактів (юридичний склад), що є підставою для виникнення речового права у певного суб'єкта цивільних правовідносин на підставі давності володіння, відкритості володіння у поєднанні із добросовісністю, відкритістю та безперервністю такого володіння [2].

Інститут набувальної давності був відомий ще римському приватному праву. Набувальна давність як інститут, що був сформований у правовій системі Стародавнього Риму і сьогодні відображено в цивільному законодавстві багатьох країн світу, на території України активно розвивався у дореволюційний період. У радянські часи, коли діяла презумпція державної власності на безхазяйне майно, цей інститут не визнавався ані цивільним законодавством, ані науковою доктриною [7, с. 39]. Проведений порівняльно-правовий аналіз правового регулювання інституту набувальної давності в рамках двох правових систем: римського права та цивільного права України дав можливість Д.Ю. Сурай стверджувати, що умови набуття права власності за набувальною давністю, що розроблені ще римськими юристами, рециповані діючим цивільним законодавством України, хоча ЦК України закріпив норми, що не були відомі римським юристам та є напрацюваннями сучасної цивілістики [12, с. 230].

Загалом, як вказує І. Саяпіна, поява інституту набувальної давності зумовлена необхідністю залучення до цивільного обо-

роту цінних та корисних речей, які у зв'язку з неузгодженістю правових норм, прогалинами норм права, низькою правосвідомістю були тимчасово вилучені з нього, що ставало на заваді захисту прав фактичних і добросовісних власників нерухомого майна [11].

Отже, право власності – це найважливіше речове право, з яким пов'язуються всі інші речові права. Право власності належить до природних прав людини, воно є абсолютним правом й означає те, що ніхто не може його порушувати, праву власника протистойть невизначена кількість людей і на всіх них покладено обов'язок не порушувати права власника [14, с. 395]. Як слушно зауважив В.М. Коссак, речовим визнається право, за яким його володілець впливає на річ, здійснюючи своє право, не вдаючись до сприяння інших осіб [5]. Закріплення основних засад розвитку ринкової економіки в Україні пов'язане з правовими реформами, що проводяться протягом недавнього часу. Відносини власності у цьому аспекті не є винятком. Цивільне законодавство України передбачає різні способи набуття учасниками цивільного та господарського обороту права на майно (речі). Всі ці способи за своєю правовою природою є різними юридичними фактами, наявність яких обумовлює можливість виникнення у особи конкретного суб'єктивного права власності [8, с. 245].

Аналіз ст. 344 ЦК України в сукупності, зокрема, з нормами ч. 3 ст. 335 ЦК України дає підстави для висновку, що законодавець лише приблизно визначив коло об'єктів набувальної давності, вказавши на можливість набуття рухомих і нерухомих речей, включаючи земельні ділянки, транспортні засоби і цінні папери, та не зазначивши винятків. Однак з огляду на загальні правила можна зробити висновок, що набувальна давність не застосовується до об'єктів, виключених із цивільного обороту (ст. 178 ЦК України) або до таких об'єктів, щодо яких не може бути встановлене право власності як абсолютне речове право (майнові права, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація тощо) [1]. При цьому, слушною є позиція В.І. Цікала, згідно з якою за набувальною давністю не виникає право власності також на речі, які можуть належати лише певним учасникам обороту,

якщо давнісний володілець не є таким учасником та на речі, перебування яких в обороті допускається за спеціальним дозволом, якщо такого дозволу немає у давнісного володільця [17, с. 3-5].

Варто згадати, що, наприклад за римським приватним правом допускалося виникнення суперфіцію за набувальною давністю [18, с. 21], а в Україні виникнення суперфіцію за набувальною давністю є неможливим. При цьому, у наукових джерелах звертають увагу, що концепція майна в розумінні ст. 1 Першого Протоколу до Європейської конвенції з прав людини [4] має автономне значення, тобто не обмежується власністю на матеріальні речі та не залежить від формальної класифікації у внутрішньому праві: певні інші права та інтереси, що становлять активи, також можуть вважатися «правом власності», а відтак і «майном» [13, с. 56-59].

Досліджуючи окремі питання правового регулювання інституту набувальної давності за цивільним законодавством України, варто навести наступний приклад із судової практики. Так, у 2016 році О_4 звернулася до суду до Територіальної громади м. Києва в особі КМР (треті особи: Дніпровська районна у м. Києві державна адміністрація, Державна реєстраційна служба України) із позовом про визнання права власності на майно на підставі набувальної давності. В обґрунтування вказаного, Позивач зазначила, що вона, починаючи з 1984 року по 1996 рік включно, була зареєстрована за адресою спірної квартири. При цьому, зареєстрований у цій квартирі її вітчим помер і вона, із 2004 року по теперішній час постійно проживає у ній, сплачує житлово-комунальні послуги, проводить необхідні ремонтні роботи. Позивач вважала, що володіння зазначеним майном є добросовісним та безперервним протягом всього часу проживання, а тому просила визнати за нею право власності за набувальною давністю на спірну квартиру. Рішеннями судів першої та апеляційної інстанцій у задоволенні позовних вимог О_4 відмовлено. Залишаючи касаційну скаргу О_4 без задоволення, Верховний Суд звернув увагу, що Позивач у цій справі, вселяючись у спірну квартиру без належних правових підстав, не могла не знати, що квартира перебуває у комунальній власності, а відтак власник квартири є відомим, і набути право власності на комунальне житло за набувальною давністю у неї

немає підстав. При цьому, для набуття права власності на житло, яке перебуває у комунальній власності існує порядок приватизації житла [9].

Поряд з тим, існує підхід, відповідно до якого не можна набувальну давність розглядати як таку, що обмежує право власності. Пасивна поведінка власника щодо свого майна, яке перебуває в іншої особи, відсутність претензій чи вимог до володільця про повернення майна, той факт, що власник тривалий час обходився без нього, не виявляв зацікавленості до нього – усе це має розумітися як втрата інтересу та відмова від права власності [7, с. 45]. Втім, така думка не узгоджується із позицією законодавця, адже особа може відмовитися від права власності на майно, заявивши про це або вчинивши інші дії, які свідчать про її відмову від права власності. Своєю чергою, відсутність вияву зацікавленості не може, на нашу думку, однозначно свідчити про відмову особи від своєї власності.

Іншим випадком із судової практики, на який необхідно звернути увагу – справа за позовом ТзОВ «Вант-ЛТД» про визнання права власності за набувальною давністю на нерухоме майно, яке знаходиться на земельній ділянці Собицького лісництва Шосткинського району Сумської області. Позовна вимога обґрунтована тим, що 08.09.2003 ТзОВ «Вант-ЛТД» придбало у ПП «Тера» нерухоме майно, що підтверджується актом прийому-передачі майна, і цим майном добросовісно, відкрито, безперервно володіє на протязі більше 13 років, у зв'язку з чим вважає, що в нього є передбачені ч. 1 ст. 344 ЦК України підстави для визнання власником спірного майна за набувальною давністю. Скасовуючи рішення судів першої та апеляційної інстанції та відправляючи справу на новий розгляд, Верховний Суд зауважив, що правовий інститут набувальної давності опосередковує один із первинних способів виникнення права власності, тобто це такий спосіб, відповідно до якого право власності на річ виникає вперше або незалежно від права попереднього власника на цю річ, воно ґрунтується не на попередній власності та відносинах правонаступництва, а на сукупності обставин, зазначених у ч. 1 ст. 344 ЦК України, а саме: наявність суб'єкта, здатного набути у власність певний об'єкт; за-

конність об'єкта володіння; добросовісність заволодіння чужим майном; відкритість володіння; безперервність володіння; вплив установлених строків володіння; відсутність норми закону про обмеження або заборону набуття права власності за набувальною давністю. Для окремих видів майна право власності за набувальною давністю виникає виключно на підставі рішення суду (юридична легітимація). При цьому, після заволодіння чужим майном подальше володіння особою таким майном має бути безтитульним, тобто таким фактичним володінням, яке не спирається на будь-яку правову підставу володіння чужим майном. Володіння майном на підставі певного юридичного титулу виключає застосування набувальної давності. Також, судом касаційної інстанції було акцентовано, що відповідачем за позовом про визнання права власності за набувальною давністю є попередній власник майна або особа, яка вважає себе власником майна. Разом з тим, така особа має не визнавати або оспорювати це право позивача, і між сторонами має існувати спір про право, який суд вирішує у порядку позовного провадження. Відтак, позов про право власності за давністю володіння не може пред'являти законний володільць, тобто особа, яка володіє майном з волі власника, крім випадків, визначених ч. 3 ст. 344 ЦК України. Отже, встановлення власника майна і його волі щодо передачі майна у володіння є обставинами, які мають юридичне значення для правильного вирішення спору у справі про визнання права власності на нерухоме майно за набувальною давністю, і підлягає доведенню під час ухвалення судового рішення [10].

Таким чином, варто погодитися з Л.А. Зеленською, що набувальна давність є специфічним способом набуття права власності, яким придбавається тільки майно, яке має власника або мало такого на момент його заволодіння за давністю або наявність його передбачається і воля якого повинна бути виражена певним чином – власник допускає чуже незаконне володіння і не перешкоджає такому, або відноситься до нього байдуже [3, с. 10].

Своєю чергою, на думку В.І. Цікала, давність у цивільних правовідносинах – це вплив визначеного строку за умов, встановлених законом, який спрямований на припинення або на-

буття цивільних прав та обов'язків (на підставі такого поняття давності в цивільних правовідносинах даються поняття різних видів давності, зокрема позовної, набувальної та давності примусового виконання добровільно невиконаного обов'язку (давності пред'явлення виконавчого документа до виконання) [17, с. 3-5]. Умови давності залежно від наявності та/або відсутності яких вона спричиняє правові наслідки, можна поділити на: позитивні та негативні. Позитивні умови давності – це умови, з наявністю яких закон пов'язує припинення або виникнення цивільних прав та обов'язків. Зокрема, позитивними умовами набувальної давності можна назвати добросовісність і відкритість володіння, яке здійснюється у вигляді власності. Негативними є такі умови, з відсутністю яких пов'язується припинення або виникнення цивільних прав та обов'язків [16].

У зв'язку з цим варто згадати, що, відповідно до ч. 3 ст. 344 ЦК України, втрата не з своєї волі майна його володільцем не перериває набувальної давності у разі повернення майна протягом одного року або пред'явлення протягом цього строку позову про його витребування. Натомість, у німецькому праві строки позовної давності для власника і набувальної давності для строку власника спливають паралельно. Крім того, в німецькому, а також у французькому праві законодавчо врегульовані питання припинення і переривання перебігу строку для набуття права власності за набувальною давністю. Також, Цивільний кодекс Франції не вимагає, щоб добросовісність (сумлінність) набувача була характерною протягом усього часу володіння, досить її наявності лише в момент придбання речі [6, с. 13]. Як видається, французький та німецький досвід, враховуючи євроінтеграційні прагнення нашої держави, повинен бути вивчений, а окремі його підходи запозичені та запроваджені у національне законодавство.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, слід вказати, що у цивільному праві України у 2003 році набувальна давність вперше стала об'єктом кодифікації, хоча її основи були відомі ще римському приватному праву. Поряд з тим, незважаючи на більш як п'ятнадцятирічний досвід правозастосування, у судовій практиці досі виникають проблеми при застосуванні норм про набувальну давність під час розгляду цивільних та господарських справ.

У ході удосконалення відповідного цивільно-правового регулювання інституту набувальної давності в Україні доцільно, зокрема, передбачити особливості набуття права власності за цією підставою на окремі види майна (зокрема, рухомого та із врахуванням різних підходів до трактування поняття «майно») та деталізувати умови при відсутності яких таке набуття права власності буде неможливим.

Окрім цього, варто розглянути питання щодо можливості законодавчого врегулювання питань призупинення і переривання перебігу строку для набуття права власності за набувальною давністю.

1. Білий Я.В. *Обставини, що мають бути доведені при вирішенні спорів, пов'язаних із набуттям права власності за набувальною давністю.* URL: <https://radako.com.ua/news/obstavini-shcho-mayut-buti-dovedeni-pri-virishenni-sporiv-povyazanih-iz-nabuttjam-prava> (дата звернення: 15.12.2019).
2. Гузь Є.В. *Набувальна давність як підстава виникнення права власності на рухоме майно в Україні.* URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/download/52403/48429>. С. 48-54. С. 49. (дата звернення: 15.12.2019).
3. Зеленская Л.А. *Институт приобретательной давности в гражданском праве: автореф. дисс... канд. юрид. Наук // 12.00.03. К., 2002. 26 с.*
4. *Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950.* Офіційний вісник України. 1998. № 13. 16 квітн. /№ 32. 23 серп./.
5. Коссак В.М. *Речові права на нерухоме майно // Приватне право. 2003. № 2. С. 129-136.*
6. Лапина В.В. *Институт приобретательной давности и способы защиты давностного владения в гражданском праве России: автореф. дисс... канд. юрид. Наук / 12.00.03. М., 2006. 26 с.*
7. Міненкова Н.О. *Набувальна давність у правозастосовній практиці: окремі проблемні питання // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 1 (173). С. 39-46.*
8. *Особливості застосування рішень Європейського суду з прав людини при розгляді цивільних справ: навч. посібник / У. Б. Андрусів, О. Б. Верба-Сидор, Ю. В. Верхола та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 404 с.*

9. *Постанова Верховного Суду у справі № 755/16913/16-ц від 24.01.2019 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79445638> (дата звернення: 15.12.2019).*
 10. *Постанова Верховного Суду у справі № 920/999/16 від 09.07.2019 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82937952> (дата звернення: 15.12.2019).*
 11. *Саяліна І. Коротко про набувальну давність та підстави її застосування // Юридичний радник. 2011. № 3 (57). URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/d0-ba-d0-be-d1-80-d0-be-d1-82-d0-ba-d0-be-d0-bf-d1-80-d0-be-d0-bd-d0-b0-d0-b1-d1-83-d0-b2-d0-b0-d0-bb-d1-8c-d0-bd-d1-83-d0-b4-d0-b0-d0-b2-d0-bd-d1-96-d1-81-d1-82-d1-8c-d1-82-d0-b0-d0-bf-d1-96/> (дата звернення: 15.12.2019).*
 12. *Сурай Д.Ю. Рецензія інституту набувальної давності у цивільному праві України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2013. . Випуск 22. Частина 1. Том 1. С. 227-230.*
 13. *Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.*
 14. *Цивільне право України: Академічний курс: підручник: у 2 т. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Вид. 2-ге, доп. і перероб. К.: Видавн. Дім «Ін Юре», 2006. Т. 1. Загальна частина. 696 с.*
 15. *Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. З жовт.*
 16. *Цікало В. Поняття та правова природа давності в цивільних правовідносинах // Український юридичний портал «Радник». URL: <http://radnik.info/component/content/article/24913-----c.html> (дата звернення: 15.12.2019).*
 17. *Цікало В.І. Давність у цивільних правовідносинах: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л., 2004. 193 с.*
 18. *Шуплецова Ю. И. Вещные права на природные ресурсы: публичные и частные интересы. М.: ИД «Юриспруденция», 2007. 160 с.*
- Зубачик Н.Б. Окремі проблеми регулювання інституту набувальної давності за цивільним законодавством України**

Наукова стаття присвячена дослідженню окремих проблем регулювання інституту набувальної давності за цивільним законодавством України. Цивільний кодекс України встановлює різні підстави набуття права власності: на основі правочинів, у порядку спадкування, на перероблену річ, на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва, на загальнодоступні дари природи, на

безхазяйну річ, знахідку і т.д. При цьому, важливе місце серед таких підстав посідає інститут набувальної давності, що вперше був введений в законодавство України у зв'язку із прийняттям Цивільного кодексу України 16 січня 2003 року. Окрім іншого, запровадження інституту набувальної давності в цивільне законодавство України як підстави для набуття права власності обумовлено доцільністю забезпечення правової визначеності у сфері регулювання речових відносин.

Виходячи зі змісту ст. 344 Цивільного кодексу України, особа, яка добросовісно заволоділа чужим майном і продовжує відкрито, безперервно володіти нерухомим майном протягом десяти років або рухомим майном – протягом п'яти років, набуває право власності на це майно (набувальна давність), якщо інше не встановлено ЦК України, а питання набуття права власності на земельну ділянку за набувальною давністю регулюється спеціальним законом. Поряд з тим, незважаючи на більш як п'ятнадцятирічний досвід правозастосування, у судовій практиці досі виникають проблеми при застосуванні норм про набувальну давність під час розгляду цивільних та господарських справ. У ході удосконалення відповідного цивільно-правового регулювання інституту набувальної давності в Україні доцільно, зокрема, передбачити особливості набуття права власності за цією підставою на окремі види майна, а також розглянути питання щодо можливості законодавчого врегулювання питань призупинення і переривання перебігу строку для набуття права власності за набувальною давністю.

Ключові слова: право власності, підстави виникнення права власності, давність, набувальна давність, майно, речі.

Zubachyk N.B. Some problems of regulation of the institute of acquisitive prescription under the civil legislation of Ukraine

The scientific article has been devoted to the research of the separate problems of regulation of the institute of acquisitive prescription according to the civil legislation of Ukraine. The Civil Code of Ukraine establishes various grounds for acquiring property rights: on the basis of transactions, by inheritance, to a processed thing, to newly created property and objects of unfinished construction, to publicly available gifts of nature, to an ownerless thing, find, etc. At the same time, an important place among such grounds has been occupied by the institute of acquisitive prescription, which was first introduced into the legislation of Ukraine in connection with the adoption of the Civil Code of Ukraine on January 16, 2003. Among other things, the introduction of the institute of acquisitive prescription in the civil legislation of Ukraine as a basis for the acquisition of property rights has been due to the expediency of providing legal certainty in the regulation of property relations.

Based on the content of Art. 344 of the Civil Code of Ukraine, a person that bona fide came into possession of somebody's property and continues to possess the immovable property during ten years and movable property during five years shall acquire the ownership right in this property (acquisitive prescription), unless otherwise stipulated by this Code, and acquisition of the ownership right in the land parcel by acquisitive prescription shall be regulated by the legislation. At the same

time, despite more than fifteen years of experience in law enforcement, there have been still problems in judicial practice in the application of statute of limitations in civil and commercial cases. In the course of improving the relevant civil law regulation of the institute of acquisitive prescription in Ukraine, it is expedient, in particular, to envisage the peculiarities of acquiring property rights on this basis for certain types of property, as well as to consider the possibility of legislative regulation of suspension and interruption of acquisition prescription.

Key words: property right, grounds of property right, prescription, acquisition prescription, property, things.

Костів І.Я.

ДОГОВІР КОНТРАКТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ

УДК 346.52:346.2

Постановка проблеми. Історично договір контрактації сільськогосподарської продукції був створений задля забезпечення продовольчої безпеки держави. З моменту становлення даного договору держава була одноосібним заготівельником. Тільки з переходом незалежної України до ринкових відносин, виробники отримали можливість вільно обирати контрагентів, а держава втратила роль єдиного контрактанта. На сучасному етапі відносин з реалізації сільськогосподарської продукції договір контрактації на користь держави втратив свій зміст у зв'язку з законодавчим закріпленням обмежень стосовно державних закупівель.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процедурі закупівлі сільськогосподарської продукції для потреб держави досліджували такі науковці, як Головка Н.В., Носова З.І., Поліводський О.А. та інші.

Мета статті. Метою статті є дослідження історії розвитку договору контрактації сільськогосподарської продукції для потреб держави та сучасний стан відносин за вказаним договором.

Виклад основного матеріалу. Законодавчо закріплений термін «договір контрактації» бере свій початок з 1925 року. Саме в цей час вперше були застосовані типові договори контрактації сільськогосподарської продукції, а прийняті в період 1927-1929